

Stockholm 2005-07-07

Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissvar på Regelutredningen SOU 2005:4

Branschföreningen Oberoende Elhandlare (OE) vill härmed lämna sitt remissvar rörande den del av utredningen som behandlar elmarknaden.

Oberoende Elhandlare delar helt utredningens uppfattning att avregleringen av elmarknaden är positiv och att det inte finns någon väg tillbaka. Vi delar också utredningens syn att det finns ett stort behov av åtgärder för att stärka konsumenternas ställning och konkurrensen på elmarknaden.

Vi vill därför i uppmana departementet att återkomma till Riksdagen med en snabb och tydlig tidplan för införandet av de förslag som utredningen föreslår. Vi har även med ett antal ytterligare förslag som har samma övergripande syfte som regelutredningens och som varit med i tidigare utredningar. Vi anser att flera av dessa är färdiga att ta beslut om och hoppas att de kan vara med i departementets proposition.

Vertikal integration och ägarstyrning

Utredningen tar upp de konkurrensproblem som finns med den vertikala integrationen på elmarknaden. Fokus är på integrationen mellan nätföretag och den konkurrensutsatta elhandel. Vi delar helt utredningens uppfattning att det krävs en skärpt tillsyn av nätföretagen.

Den vertikala integrationen omfattar även elproduktion och elhandel. Avregleringen av elmarknaden var tydlig med att den skulle skapa förutsättningar för att driva företag inom elhandel utan att ha tillgång till egen produktion. Vi kan idag konstatera att den företagstyp som växer är de vertikalt integrerade företagen. Även när utländska företag förvärvar i Sverige (EON och Fortum) så väljer man att köpa integrerade företag med nät elproduktion och elhandel. De nya aktörer som försökt bedriva enbart elhandel har till den största delen dragit sig tillbaka från den svenska marknaden. Det gör att det idag inte finns något tryck på att skapa förutsättningar för att bedriva enbart elhandel.

Utredningen konstaterar att Staten har i egenskap av såväl regulator som ägare till den marknadsledande aktören en unik möjlighet att verka för att elmarknaden utvecklas mot ökad konkurrens och ett effektivare resursutnyttjande. Vi delar helt den uppfattningen vill därför föreslå följande:

OE:s förslag – Skilj ut elhandeln i Vattenfall till ett eget bolag utanför Vattenfall koncernen

Oberoende Elhandlare ser att staten har en stor möjlighet att som ägare till Vattenfall att särskilja den svenska elhandeln och lägga den i ett eget bolag utanför Vattenfall koncernen. Då skulle vi ha en

marknadsledande aktör som bara bedriver elhandel och som skulle sätta en press på nätföretagen leva upp sitt ansvar som nätägare och som skulle vara pådrivande i att utveckla Nordpool till en marknadsplats som har en betydligt större marknadsandel. Idag sker en mycket stor del av elhandeln bilateralt och den viktigaste orsaken är att de stora bolagen handlar internt istället för att gå via börser. Staten har därmed en stor möjlighet att stärka konkurrensen och förbättra de problem som finns på elmarknaden genom att utöka marknaden. En betydligt bättre väg än att reglera fram de förändringar som krävs för att få till en bättre fungerande elmarknad.

OE är positiva till utredningens förslag att förbättra ägarstyrningen av Vattenfall genom att inte låta samma departement vara huvudman både för Energimyndigheten och Vattenfall.

Ett separat statligt elförsäljningsbolag skulle även göra det möjligt för staten att ställa tydliga avkastningskrav på det bolaget. Idag försvårar Vattenfall koncernens blandning av monopol (elnätsföretag) och halvmonopol (fjärrvärmeföretag) till mer konkurrensutsatta verksamheter som elproduktion och elhandel för staten att ställa och utvärdera relevanta avkastningskrav och andra mer energipolitiska ägarkrav. Ett självständigt statligt elförsäljningsbolag skulle stå utanför energipolitiken och kunna drivas helt marknadsorienterat.

OE vill dessutom föreslå att regeringen genomför följande förändringar:

- Flytta ansvaret för det svenska ägandet i Nordpool från Svenska Kraftnät till Näringsdepartementet för att kunna följa och vara en aktiv ägare i Nordpool. Det kan vara första steget i en privatisering av den finansiella delen av Nord Pool, i syfte att skapa incitament till högre marknadsandelar för terminshandeln och därmed en effektivare prissättning.
- All el som produceras på den nordiska elmarknaden ska bjudas in till spotmarknaden. Det förbättrar konkurrensen och ökar förtroendet för prissättningen på Nordpool. Det tar bort möjligheten till nettning av produktion och inköp på spothandeln, som medför att större industrikunder idag får högre kostnader för börshandel (pga börserns transaktionsavgifter) än bilateral handel med en producent.
- Förbjud kors- och samägande av elproduktionsanläggningar mellan konkurrerande företag.
- Samtliga utlandsförbindelser, nuvarande och kommande, ägs av stamnätsbolagen och disponeras på lika villkor av alla aktörer på elmarknaden.
- Att ett nordiskt stamnätsbolag bildas för att säkerställa att Norden utvecklas till en elmarknad och inte som idag fyra nationella som i vissa avseenden är nordiska. Ett gemensamt prisområde för Norden är en viktig del i att minska koncentrationen på elproduktionssidan.

Energimarknadsinspektionen egen myndighet

OE stödjer helt och fullt utredningens förslag om att Nätmyndigheten ska bli en egen oberoende myndighet och vi ser bildandet av Energimarknadsinspektionen som ett första steg och som snarast bör fullföljas till en fullständig åtskillnad gentemot Energimyndigheten.

Om myndigheten ska finansieras genom avgifter måste denna avgift utformas på ett konkurrensneutralt sätt. OE ser dock inte några fördelar med en avgiftsfinansiering.

Stärka konsumentens ställning

OE delar utredningens uppfattning att konsumentens ställning måste stärkas och är positiva till förslagen som lämnas:

- Att ellagen ställer krav på hur avtal till konsument utformas.
- Att tillsyn ska ske även av elhandelsföretag
- Att konsumenten ges möjlighet att deponera tvistigt belopp hos Länsstyrelsen

OE anser att utredningens följande två förslag bör hanteras på följande sätt:

- *Nätbolagen ska vara skyldiga att i sitt val av anvisningsleverantör göra det på ett marknadsorienterat sätt.* OE:s uppfattning är att det ger större positiv effekt för att förbättra för de små elkonsumenterna om nätbolagen blir skyldiga att informera samtliga kunder som flyttar in deras nät om hur man gör för att teckna ett elavtal och var man hittar information om olika elbolag. Det skulle kraftigt minska antalet nya kunder som får del av nätbolagens ofta mycket dyra anvisningspris. Idag får de 500 000 hushåll som flyttar varje år anvisningspriset om de inte själva vet att de måste teckna elavtal.
- *En kortare preskriptionstid för schablonmätta kunder.* OE:s uppfattning är att det går att genomföra om kravet riktas mot nätföretagen som är de som är ansvariga för avläsning och rapportering av kundernas elmätare. Idag brister nätföretagen i denna hantering och det förosakar dem inga kostnader utan det elhandelsbolagen som inte kan fakturera sina kunder. Kravet måste därför riktas mot nätföretagen. I de nya föreskrifter som Energimyndigheten arbetar för att ta fram, som ska vara klara i början av 2006, är det lämpligt att dessa krav ställs på nätföretagen.

Övriga förslag från Oberoende Elhandlare för att stärka konsumentens ställning

1. Flytta energiskatten till nätföretagen.

OE anser att förslaget som El och Gasmarknadsutredningen har att flytta energiskatten till nätföretagen är en enkel och viktig åtgärd att förenkla kundernas fakturor. Vi anser att förändringen ska hanteras med prioritet och vi föreslår att förändringen genomförs 1 januari 2007.

2. Separat fakturering av nätavgifter

Idag har ca 1,5 miljoner elkunder separata fakturor för nätavgifter respektive el. Det är dels de kunder som bytt elbolag (25% enligt Svensk Energis TEMO-undersökning) samt de kunder hos kommuner som valt att sälja/fusionera sina elhandelsbolag, men behålla nätbolagen. Det gör att det är ca 3 miljoner elkunder som fortfarande samfaktureras. I denna kundgrupp återfinns nästan samtliga av de 2,5 miljoner hushåll som inte tecknat elavtal/bytt elbolag (enligt samma TEMO-undersökning). Dessa kunder betalar de högsta elpriserna eftersom de fortfarande har sk tillsviareprisavtal. Det är även dessa kunder som har fått de största prisökningarna sedan avregleringen.

De kunder som bytt elbolag är enligt Svensk Energis TEMO-undersökning mycket nöjda med bytet. Svenskt kvalitetsindex visar också att de mest nöjda kunderna finns hos bolag som har ett stort antal kunder som bytt till dem. Det ger en tydlig indikation på att den förenkling av fakturorna som en separat fakturering innebär uppväger kundernas nackdel med att få två fakturor.

Förslaget om att flytta energiskattdebiteringen till nätföretagen, som finns hos Finansdepartementet, kommer att innebära att elhandelsbolagen enbart kommer att fakturera de konkurrensutsatta delarna av kundernas elinköp, dvs el- och elcertifikatpriset.

Det finns dessutom ett EU direktiv från 2004 som gör att den typ av samfaktureringslösning som vi har av nätavgifter och elpriset inte längre är tillåten och det svenska skatteverket jobbar med den frågan.

I Norge har NVE ett förslag ute på remiss att införa separat fakturering av nätavgifter. Genom att inhämta deras utredningen hoppas vi på att regeringen kan komma med ett liknande förslag redan hösten 2005.

Positiva effekter av förslaget

- Fakturan blir enklare för kunden och underlättar prisjämförelser då elhandelsfakturan bara innehåller de kostnader som kunden kan påverka genom att vara aktiv och teckna elavtal.
- Samfaktureringslösning är vanligast bland de kunder som har tillsvidarepris. Det innebär att de som mest behöver ha en enklare faktura, för att kunna vara aktiva kunder, får det.
- Det skapar i sin tur bättre konkurrens på elmarknaden både genom att fler kunder kommer att byta och att elhandelsbolag med och utan elnät jämföras på marknaden.

Kostnader för förslaget

Merkostnaden för att separatfakturera har beräknats till 50 kr/kund/år för kunder med kvartalsfaktureringslösning. Huvuddelen av dessa är lägenhetskunder. De koncerner som idag använder samfaktureringslösning kan naturligtvis fortsätta att ha en gemensam kundtjänst och därmed inte drabbas av några merkostnader än ovanstående 50 kr/kund/år.

Prisskillnaderna mellan tillsvidareavtal och övriga avtal är enligt tidigare redovisad statistik betydande och innebär att kunderna kan sänka sina elkostnader med mer än 50 kr/år genom att välja bort tillsvidarepriserna. Förslaget är därmed i linje med utredningens uppdrag att stärka de svaga kundernas ställning på elmarknaden.

3. Centralt anläggningsregister

Ett anläggningsregister som utgör en kommunikationscentral i enlighet med El och Gasmarknadsutredningens nivå "Anläggningsregister som kommunikationscentral".

Kommunikationscentralen bör även innehålla funktioner som möjliggör att styra och kontrollera processer. Med hjälp av processtyrning kan felaktigheter stoppas i kommunikationscentralen och returneras till avsändaren för korrigering. Att införa ett centralt anläggningsregister som även utgör en kommunikationscentral medför förbättringar för alla aktörer på elmarknaden. För elkunderna innebär det snabbare och säkrare leverantörsbyten och korrekta elräkningar. Det ger i sin tur ett förbättrat förtroende för marknads funktion.

Det skapar även incitament för nätföretagen att rapportera in efterfrågade uppgifter i rätt tid då all rapportering ska ske via kommunikationscentralen, även den till elhandelsföretag i samma koncern. På det sättet uppnås en konkurrensneutralitet mellan de olika aktörerna på elmarknaden.

Kommunikationscentralen stödjer också övergången till månadsvis avläsning som kraftigt ökar nätföretagens rapportering. Med månadsvis avläsning är det avgörande att kommunikationen av mätarställningar sker snabbt för att möjliggöra att kunderna också faktureras för sin verkliga förbrukning månadsvis.

Reformen om månadsvis avläsning av samtliga elmätare i Sverige träder i kraft 2009 och ett av syftena är att konsumenterna genom att få en faktura med sin verkliga förbrukning månadsvis ska ges större incitament att spara energi. Det är därför av största vikt att ett anläggningsregister införs som säkerställer att dessa mätvärden verkligen rapporteras inom de tidsramar som krävs för att kunderna ska hinna få en faktura till respektive månadsskifte.

Det är av stor vikt att anläggningsregistret blir obligatoriskt genom ellagen och att det står under tillsyn av Energimyndigheten. Ett anläggningsregister måste omfatta samtliga aktörer och ett frivilligt register har tidigare varit aktuellt. Det var Netcircle, med OM och Fortum som delägare, som försökte men inte lyckades få med sig de andra två stora nätägarna Vattenfall och Forum. Det är därför av största vikt att det blir ett anläggningsregister som blir obligatoriskt genom ellagen. Införandet bör ske skyndsamt. Det bör kunna tas i bruk den 1 januari 2007.

OE föreslår vidare att man underlättar leverantörsbytet för kunden. Kunden skall vid byte av elleverantör endast behöva uppge sina personuppgifter, adress som elen skall levereras till samt vem som är nätägare. Den nya elleverantören hämtar resterande uppgifter via kommunikationscentralen.

För Oberoende Elhandlare

Johan Öhnell, ordförande